

*การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา Active Learning Management of School Administrators

ชนากานต์ สมศรี^{1*} วัลลภา อาริรัตน์² บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์³
Chanakan Somsri¹ Wallapha Ariratanana² Bunyarit petwisit³

¹คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University

²คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University

³คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University

*Corresponding author e-mail: Chanakan.bim@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 302 ซึ่งสุ่มโดยตาราง Krejcie & Morgan และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Sampling) ตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.984 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริง มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI_{Modified} = 0.166) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมระบบนิเวศภายใน (PNI_{Modified} = 0.141)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; ผู้บริหารสถานศึกษา

* Received: 8 March 2025, Revised: 11 April 2025, Accepted: 11 April 2025

ABSTRACT

This study aimed to examine the current conditions, desired conditions, and needs assessment of active learning management by school administrators under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 302 school administrators and teachers, selected using Krejcie & Morgan table and stratified random sampling by school size. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with overall reliability of 0.98. Data were analyzed using means, standard deviations, and Priority Needs Index Modified (PNI Modified). The findings revealed that current conditions were at a high level overall. By dimension, professional learning community networks ranked highest in mean scores, while curriculum and active learning management ranked lowest. Desired conditions were at the highest level overall. By dimension, professional learning community networks and learning technology and innovation tied for the highest mean scores, while curriculum and active learning management ranked lowest. The Priority Needs Index for active learning management by school administrators showed that curriculum and active learning management had the highest need priority (PNI Modified = 0.166), while internal supervision system promotion had the lowest need priority (PNI Modified = 0.141).

Keywords: Active learning management; Active learning; School administrator

บทนำ

โลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาส่งผลกระทบต่อมนุษย์ การปรับตัวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับมือจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับการบริหารจัดการทางการศึกษาในยุคปัจจุบันที่จำเป็นต้องพัฒนาให้มีทักษะความรู้เพียงพอเหมาะสมกับสถานการณ์โลกที่เน้นการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร และคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการ(มฤติ เฟื่องสง่า และ มัทนา วังนอมศักดิ์, 2566) จากนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ที่มุ่งเป้าหมายหลักในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะและความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทำให้การจัดการศึกษาต้องปฏิรูประบบและการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ตามความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามนโยบายของภาครัฐและสถานศึกษา โดยอาศัยแนวทางการบริหารจัดการของผู้บริหารที่มุ่งประสิทธิผลของโรงเรียนซึ่งจะเกิดจากประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูเป็นสำคัญ (สุจิตตรา มุลอินทร์, 2565; ไพฑูรย์ สีนารัตน์และนักรบ หมั่นแสน, 2561) และจากเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในปัจจุบัน ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ได้จากหลายแหล่งเรียนรู้ และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา การจัดการเรียนรู้จึงต้องพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนในห้องร่วมกัน เน้นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติสร้างองค์ความรู้และเทคนิควิธีการได้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงาน ผู้เรียนจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสู่การเป็นส่วนร่วมหลักในการสร้างความรู้ ครูจะถูกลดบทบาทลงเป็นเพียงผู้สนับสนุนและเป็นผู้ช่วยในการค้นหาคำตอบ ด้วยการสร้างสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) การออกแบบการเรียนรู้จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญสำหรับครูที่ต้องมีการวางแผนเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนมีลักษณะพื้นฐานอย่างไร จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เป็นอย่างไร และจะใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน และวิธีการประเมินผลการเรียนอย่างไรบ้างเพื่อการบรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้ (อัจจิมา วงศ์ชมพู, 2566) อีกทั้งสอดคล้องกับวิสัย วังษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาได้เสนอแนะแนวทางสำหรับผู้บริหารนำไปใช้พัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อสนับสนุนให้ครูทุกระดับมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันในการทำงาน ลดความรู้สึกลดเดี่ยวเวลามีปัญหา และสร้างกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานทุกคน ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารคือการสนับสนุนพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบมืออาชีพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาทั้งระบบ (วิชัย วังษ์ใหญ่และมารุต พัฒนา, 2562) สอดคล้องกับผลการศึกษาของอุษณีย์ ดวงพรหมที่เสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการการฝึกอบรมและการเรียนรู้ด้วยตนเองของครู การช่วยเหลือครูผ่านกระบวนการนิเทศชั้นเรียนจากพี่เลี้ยง ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบทีมเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนครูในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนครูในชุมชนวิชาชีพครู และ จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานจากครูต้นแบบที่ประสบความสำเร็จซึ่งแนวทาง (Approach) นี้เกิดประโยชน์สำหรับผู้บริหารนำไปใช้ในการจัดการสู่สถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม (อุษณีย์ ดวงพรหม, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 มีนโยบายที่มุ่งเน้นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อันเป็นหนึ่งในนโยบายที่สำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการตามนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของห้องเรียน ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ และทักษะที่จำเป็น ผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ปีงบประมาณ 2566 พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สามารถบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเพียงร้อยละ 50 จากค่าเป้าหมายร้อยละ 80 จึงสามารถสรุปภาพรวมของการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในสังกัดยังมีการดำเนินการที่ไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566) ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับพัฒนาและแก้ไขอย่างเร่งด่วน

โดยการนำของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อคุณภาพสูงสุดของผู้เรียน

จากข้อมูลและเหตุผลข้างทกให้ตันผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พร้อมทั้งนำข้อมูลมาใช่วางแผนพัฒนาครูและผู้บริหารในการบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้บริหารสถานและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 150 โรงเรียนที่ได้แก่ ผู้บริหาร 167 คน ครู 1,331 คน รวม 1,498 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งสิ้น 302 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซี่ มอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Sampling) ตามขนาดโรงเรียน

3. เครื่องมือ คือ การวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการที่มีข้อความเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์มุ่งการเรียนการสอน 2) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) เครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การส่งเสริม ระบบนิเทศภายใน และ 5) เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการและแนวคิด จากนั้นวิเคราะห์สังเคราะห์ องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหาร เพื่อนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม แล้วนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย
- 2) สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ของ Likert จากนั้นนำเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบ ความสอดคล้อง และความถูกต้อง ก่อนนำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ
- 3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์พิจารณา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับกรอบแนวคิดการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) และปรับปรุง (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561) แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ผ่านเกณฑ์ในการนำแบบทดสอบไปใช้
- 4) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องภายในและมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้งานเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามวิจัย

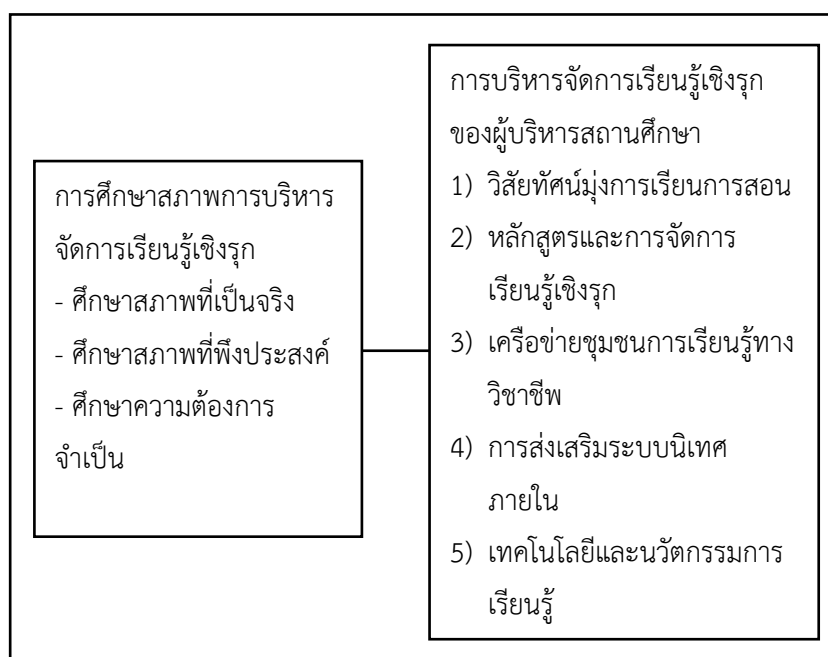
องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น ทดลองใช้ (N=30)
1. วิสัยทัศน์มุ่งการเรียนการสอน	8	0.910
2. หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	7	0.936
3. เครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	8	0.934
4. การส่งเสริมระบบนิเทศภายใน	8	0.950
5. เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้	6	0.954
รวมทั้งฉบับ	37	0.984

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน โดยผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือ และยื่นขอหนังสือความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 และแนบบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบลิงค์ และ QR Code โดยใช้ Google Forms

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) วิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่หา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)
- 3) จัดลำดับค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อย และนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปรากฏผลตามที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

การบริหารจัดการเรียนรู้ เชิงรุก	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. วิสัยทัศน์มุ่งการเรียนรู้ สอน	4.13	0.59	มาก	4.73	0.35	มากที่สุด	0.146	3
2. หลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	4.02	0.56	มาก	4.69	0.35	มากที่สุด	0.167	1
3. เครือข่ายชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.15	0.62	มาก	4.74	0.34	มากที่สุด	0.142	4
4. การส่งเสริมระบบนิเทศ ภายใน	4.12	0.61	มาก	4.70	0.39	มากที่สุด	0.140	5
5. เทคโนโลยี และนวัตกรรม การเรียนรู้	4.08	0.58	มาก	4.74	0.35	มากที่สุด	0.160	2
รวม	4.10	0.62	มาก	4.72	0.36	มากที่สุด		

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ภาพรวมสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.15$) และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.02$) และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.74$) และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.69$)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่า ค่า PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.141 ถึง 0.166 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI_{Modified} = 0.166) รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมการเรียนรู้ (PNI_{Modified} = 0.161) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมระบบนิเทศภายใน (PNI_{Modified} = 0.141)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีนโยบายที่มุ่งพัฒนาและส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างกันในการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรให้มีความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของลักขณา จันธิมา (2567) ที่กล่าวว่าการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้ถูกต้องเหมาะสมส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งสร้างความร่วมมือกับครู ผู้เรียน และสถานศึกษาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสร้างนวัตกรรมและแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน โดยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากการรวมกลุ่มของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีความถนัดในการจัดการเรียนรู้ เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอนเชิงรุก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566) สอดคล้องกับสุรางค์ ประไพพนพ (2566) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า เมื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแล้ว ส่งผลให้ครูเกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษาสูงขึ้น

ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดสองอันดับแรก เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) มีนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและการจัดทำสมรรถนะผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษา ดังนั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จึงกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการการแก้ไขและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน พร้อมนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัลมาใช้ในการศึกษา ทั้งนี้ในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผู้บริหารต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีความต้องการในการพัฒนาตนเองภายใต้การสนับสนุนจากสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่และจัดงบประมาณสนับสนุนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมและได้นวัตกรรมของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับปาณิสรา อินตะชุม, สัจวาร วังแจ่ม และจันทร์ฉาย ยมสูงเนิน (2566) ที่เสนอแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการจัดการเรียนรู้โดยสถานศึกษาควรวางแผนและกำหนดเป้าหมายการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์เทคโนโลยี และควรปรับปรุงห้องเรียนให้เพียงพอเข้าถึงได้ รวมถึงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาสื่อการสอนให้กับครู

ปรับปรุงคุณภาพการจัดการสอน และสร้างระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่สามารถประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับกิจกรรมสอนของครูอย่างเต็มรูปแบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าสภาพที่เป็นจริงของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะและจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ โดยการปรึกษาครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละด้าน

1.2 จากผลวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 มีด้านด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะและจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 จึงควรจัดให้มีการสัมมนาหรืออบรมผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะในการนำไปปฏิบัติ รวมถึงการเสริมสร้างความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้จริงในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์มุ่งการเรียนการสอน 2) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) เครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การส่งเสริมระบบนิเทศภายใน และ 5) เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ ไปดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Develop) เพื่อให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 สามารถสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา ได้เป็น 5 ด้าน คือ วิสัยทัศน์มุ่งการเรียนการสอน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การส่งเสริมระบบนิเทศภายใน และเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำองค์ประกอบมาสารสนเทศในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 2 องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงลักษณ์ พันธุ์วิไล (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วารสารศิลปการจัดการ, 8(2), 334-350.
- ปาณิสรา อินตะชุม, สัมวาร วังแจ่ม และ จันทร์ฉาย ยมสูงเนิน. (2566). แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านโองรัตน์วิทยา จังหวัดลำพูน. วารสารบัณฑิตวิจัย, 14(1), 99-112.
- ไพฑูรย์ สีนารถน์ และนักรบ หมั่นแสน (บรรณาธิการ). (2561). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มฤดี เพ็งสง่า และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทร์วิโรฒ, 24(2), 162-175.
- ลักษณา จันธิมา. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการ

พัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(3), 253-270.

- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). *การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)*, 23 พฤศจิกายน 2562. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้น 12 สิงหาคม 2567 จาก http://www.nkedu1.go.th/NEW2563/?id=files_s&n=เอกสารเผยแพร่
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศ เพื่อพัฒนา และ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) ตามนโยบาย ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. สืบค้น 10 สิงหาคม 2567 จาก http://academic.obec.go.th/images /document/1603180137_d_1 .pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สืบค้น 10 สิงหาคม 2567 จาก www.obec.go.th/about/นโยบาย-จุดเน้น-สพฐ-ปีงบประมาณ
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. สืบค้น 10 สิงหาคม 2567 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>
- สุจิตตรา มูลอินทร์. (2565). การศึกษาไทยในโลก BANI. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 16(2), 215-225.
- สุรางค์ ประไพพ. (2566). รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรคน*, 10(1), 46-58.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉิมา วงศ์ชมพู, ศักดินาภรณ์ นันท์และสุชาติ บางวิเศษ. (2566). *แนวทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. วารสาร สังคมศาสตร์บูรณาการ*, 3(9), 17-25.
- อุษณีย์ ดวงพรหม. (2565). การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้กับครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, 2(2), 181-195.